

Sant Jaume

MANACOR
2024

Edita:
Ajuntament de Manacor

Il·lustració portada i fotografies
Bàrbara Llinàs Tauler

Correcció lingüística:
**Servei Lingüístic de
l'Ajuntament de Manacor**

Disseny i impressió:
leoweb.net

Quan s'acosta l'estiu, som molts els manacorins i manacorines que començam a regirar calaixos i armaris cercant la roba blanca que demana la festa de Sant Jaume. Són aquests petits detalls que, fins i tot, esdevenen petits rituals, els quals ens fan sentir part d'alguna cosa i ens arrelen al sentiment de pertinença. La Crida de Sant Jaume és ja a dia d'avui un dels moments més esperats de l'estiu a Manacor. Amb la plaça del Convent de cada any més plena, és quan podem ser conscients que les cares d'emoció i d'alegria dels més petits per veure el ball de la Mulassa són el resultat d'una llavor que hem sembrat de manera col·lectiva. No hi ha un honor més gran per a mi, com a batle que poder acompanyar un grup de gent com l'Obreria de Sant Jaume a fer feina per agermanar tradició, celebració i ganes de fer poble.

Manacorines i manacorins, ens veim a la Crida!

I a totes aquelles persones d'aquí i d'allà, d'arreu de Mallorca i del món: Manacor és obert de pin-te en ample aquests dies perquè volem mostrar-vos amb orgull les festes del nostre patró. A totes i tots, que les visqueu amb seny, però també amb tota l'alegria i l'emoció. Sant Jaume és estiu i l'estiu és per a viure'!!

Visca Sant Jaume i visca Manacor!

Miquel Oliver Gomila

BATLE DE MANACOR

Benvolguts manacorins i manacorines,

fa poc sortiem de les Fires i Festes de primavera i ja ensumam les festes de Sant Jaume. Unes festes que, any rere any, aconsegueixen tenir més seguidors i adeptes. Que esperen durant tot un any per gaudir dels cavalls i cavallers, de correr l'anell, de remullar-nos amb la festa de les canyes o de gaudir amb les diferents agrupacions culturals que vesteixen aquestes dies.

I és que la cosa no és menor, ja que són les festes del patró del nostre poble. L'Obreria de Sant Jaume, cada any, té més ganes i força i impulsa la gent i a l'Ajuntament a seguir apostant perquè aquesta festa sigui el que es mereix.

És per això, que vull agrair una vegada més l'esforç, la dedicació i l'empatia que demostren tots els membres de l'Obreria per organitzar aquestes festes sense esperar res més a canvi que la satisfacció de fer poble.

Dit això, vull desitjar-vos unes molt bones festes de Sant Jaume amb coneixement i responsabilitat.

Mateu Marcé Riera

DELEGAT DE FESTES

Torna-m'hi, torna-hi i ja en van catorze!

Les obreres i obrers de Sant Jaume, som un grapat de persones ben arromangades per "espedregar, aplanar i agranar" en sentit figurat i també ben real perquè les celebracions del patró tornin a ser la gran festa d'estiu del poble de Manacor.

La festa de Sant Jaume a Manacor ha de ser qualche cosa més que una flor d'estiu, molt més que una flor d'aquest estiu del 2024. No n'hi ha prou amb l'aprovació pels pèls a "La sala" d'aquesta festivitat al calendari laboral.

Engrandim-la i donem-li significat, és fa precis que tothom hi estigui ben compromès, tant és davant com darrere, però fent digne la nostra celebració, donant llum i llumíent a la festa i afavorint la participació del poble.

Si ha de ser festa de guardar o no, pertany al terreny de les decisions institucionals.

Sant Jaume ha de ser i serà lo que el poble desitgi.

I en això estam, en bastir unes bones festes en les que hi hagi tot el caliu de la tradició que ens ve de l'antigor i també tota la rampa del més actual que ens estira i ens empeny per envant.

Posem peu fiter en els fonaments que ens venen de l'època medieval i amb els afegitons dels dies, els anys i els segles d'història, Mirau quines festes tenim! Crida, Estendard i penó. Cavalls de Sant Jaume, Mulassa i curses atlètiques. Replec de joies, Corregudes des Còs i Pal ensabonat. Canyes, ball de bot i rondalles. Vins, sopars i Dj's, Balls populars, concerts i revetlla el dissabte de la festa...

...I ara, el dia del patró, Missa solemne, Encamisada, Cavalcada i córrer l'anell.

En això seguim, en augmentar el desig de festa, de bauxa, de celebració. I amb aquest desig consolidar l'amor per la festa que fa poble.

Lluitem junts, idò, per donar-li tot l'esplendor, perquè darrera això sabem que hi vendrà el desig de ser-hi amb cos i ànima de la gent de Manacor, en una camí que tanmateix l'haurem de fer plegats.

Visca Sant Jaume!

19.00 h · carrer Menéndez Pelayo, 27

Recollida de l'estendard de Sant Jaume

Els encarregats de portar l'estendard seràn les **Persones Usuàries del Servei d'Habitatge Supervisat d'Aproscm Fundació**.

Recorregut: Menéndez Pelayo, passeig Antoni Maura, Verònica, Amistat, Convent, pl. del Convent, Ajuntament.

L'estandard de Sant Jaume quedarà exposat a la capella de Sant Jaume.

20.00 h · plaça des Convent

Crida a la Festa

A càrrec de **Catalina Canovas Pont "Cati Roseta"**

Tot seguit, cercavila amb **la Mulassa de Manacor**. En acabar la cercavila la Mulassa quedarà exposada a l'Ajuntament Vell fins al dia de l'Encamisada.

Recorregut: Ajuntament (pl. del Convent), pl. de sa Bassa, Peral, Bosch, pl. Weyler, pl. Rector Rubí, pl. des Cos, Pere Llull, pl. de l'Escolà Pocoví, Mercadal, Bosch, Jaume II, Major, pl. Convent.

👉 *S'agraeix que els assistents vagin vestits amb camisa blanca.

21.00 h · plaça Rector Rubí

Ball de Bot

Amb els grups: **Sa Torre, Esclafits i Castanyetes i Jai de sa Barraqueta**

👉 *S'agraeix que els assistents vagin vestits amb camisa blanca.

19.00 h · pati Torre del Palau

Xerrada col·loqui sobre vermut

A càrrec de **Josep Maria Natta**, mestre destil·lador i tècnic de Destil·leries Antonio Nadal (Tunel) llicenciat en Química a la UIB i doctorat en Enginyeria Química i **Antoni Llinàs Parera** (vinater manacori).

20.00 h · plaça Rector Rubí

VII Mostra de vins casolans

Degustació gratuïta de vins casolans i venda de tapes fetes pel Palau cafè.

DISSABTE
JULIOL 20

10.00 h · plaça des Convent

Replec de joies

Concentració davant l'Ajuntament (plaça des Convent).
Tot seguit, sortida en cercavila cap a la plaça Rector Rubí, acompanyats per els **Grallers de Manacor**, la colla castellera **Al·lots de Llevant** i **Club Atletisme Manacor**.
Recorregut: plaça des Convent, Major, sa Bassa, Peral, pl. de Weyler, pl. de Rector Rubí.

10:30 h · plaça del Rector Rubí

Corregudes des Cós i actuació castellera de Sant Jaume

Curses tradicionals de joies organitzades per el **Club Atletisme Manacor**.
Actuació castellera de Sant Jaume amb els **Al·lots de Llevant**.
🏠 *S'agraeix que els assistents vagin vestits amb camisa blanca.

11.00 h · plaça del Rector Rubí

Tallers infantils Santjaumers

Vine a pintar imatges de la festa de Sant Jaume i després decorarem amb elles.
A càrrec del **grup de joves manacorins**.
No cal inscripció prèvia.

19.00 h · plaça des Cós

Ses canyes

Comença la festa. Hi haurà el pal ensabonat i molta de bauxa amb els DJs:
DJ Jara, Clandestino DJ, Marc Mayordomo DJ.
Vine a la festa de les Canyes amb la camiseta oficial de la festa 2024 i la teva pistola d'aigua!
A partir de les 19.30 h a la plaça Rector Rubí hi haurà paradetes de les AMIPAS de les escoles de Manacor per tothom que vulgui poder sopar.
Per raons ecològiques us pregam que dugeu els vostres tassons reutilitzables de casa.
🏠 *S'agraeix que els assistents vagin vestits amb camisa blanca.

DILLUNS
JULIOL 22

19.30 h · passeig d'Antoni Maura (Na Camel·la)

XVI Milla Ciutat de Manacor

A càrrec del **club Atletisme Manacor**.
Reglament i circuit disponible a la pàgina web www.camanacor.com i xarxes socials del club Atletisme Manacor.

20.00 h · plaça del Rector Rubí

Sopar de germanor de Sant Jaume

Soparem tots junts de pa i taleca, compartirem vetllada, cantarem i ballarem amb **Trumpet TheLujo**.
Per raons ecològiques us pregam que dugeu plats, tassons i coberts reutilitzables. A la mateixa plaça hi trobareu taules i cadires.
🏠 *S'agraeix que els assistents vagin vestits amb camisa blanca.

DI MARTS
JULIOL 23

21.00 h · Institució Pública Mossèn Alcover

Amics a la fresca per Sant Jaume

Projecció de la pel·lícula *El temps passa i mustia les flors*, dirigida per Joan Barceló amb la producció i guió de Sebastià Riera.
Acte de reconeixement a **Sebastià Riera Fullana** i a **Gabriel Barceló Bover**.
Donatiu: 5€ (socis 3 €).
Soparem de menjar casolà que duren nosaltres. Pensau a dur plats, tassons i coberts reutilitzables.
Organitza: Institució Pública Antoni Maria Alcover i Associació d'Amics de la Institució Alcover.

21:30 h · plaça des Cós

Cafè Concert

Amb l'actuació del cantautor manacorí **Damià Fluxà**, que ens proposa un format de concert que connecta amb el públic i que vol promoure el talent jove, la cançó d'autor en la nostra llengua i promocionar als futurs músics, acompanyat per:
Josep Suárez (guitarra)
Alejandro Miques (piano)
Xavier Suárez (percussió) i amb la col·laboració especial dels joves: **Miquel Aristondo Matamalas** (trompeta)
Asier Sánchez Lavandeira (percussió)
Estel Grimalt Vadell (veu)
Sebastiana Riera Llinàs (veu)
Clàudia Torres Pont (veu)
Hi haurà servei de venda de cervesa manacorina artesana "Brusca Brewpub"
🏠 *S'agraeix que els assistents vagin vestits amb camisa blanca.

La festa de Sant Jaume a Manacor

Albert Carvajal i Antoni Gomila

Quan parlem del patró d'un poble entenem el sant sota l'advocació i protecció del qual estan tots els seus habitants. A Manacor, l'apòstol sant Jaume ha ocupat tan destacada posició des de temps immemorials. Hom creu que la seva elecció es remunta a l'any 1300, quan el rei En Jaume II de Mallorca convertí oficialment Manacor en vila i començà la construcció d'un palau on poder allotjar-se durant les caceres que aderiaia duia a terme per les muntanyes d'Artà. En memòria del monarca i en recordança d'aquests dos esdeveniments tan importants per als manacorins, sant Jaume fou nomenat patró de la vila. La seva diada era la més important del calendari: ofici solemne amb el temple totalment adorat i il·luminat, curses al cós, balls populars i, ja entrat el segle XIX, la tradicional fira.

Al segle XIV les festes de Sant Jaume i Santa Aina ja se celebraven amb gran solemnitat. Així, es dedueix d'una missiva enviada pel governador al batle dia 21 de juliol de 1389, on llegim *com cascan any los dies de Sant Jacme e de Santa Anna se fa gran festa en la dita parroquia, a la solemnitat de les quals venen moltes e diverses persones axi de ciutat com de diverses parròquies de fora*. Com que es cometien alguns abusos, el batle havia de fer ronda alhora que privava l'ús de qualsevol mena d'arma.

Al llarg del segle XV s'experimenta un augment de la devoció envers el sant fins al punt que la Parròquia (que tenia per titular Santa Maria) sovint és citada a molts documents amb el nom de sant Jaume. Tant el dia de la festa com a la vigília se celebraven diferents actes i preparatius, destacaven principalment els religiosos, les corregudes i els balls. El 1409, per exemple, es pagava un sou per agrenar la plassa del citjar de la vila de Manacor e aspadragar la plassa del Palau de

la dita vila lo dejuni de la festa de Sant Jacme prop passada. L'any 1432 es compraven oques i un parell de pollastres per a les joies de les corregudes i es contractava un predicador de renom. Fins i tot es documenta una despesa de 30 sous com almoïna als joglars que hi sonaren.

A la primera meitat del segle XVI la festa es troba consolidada i és la més important del calendari manacorí. Abunden les despeses pels joglars i els trompers que amenitzaven la vetllada del ball amb els seus sons. La principal diversió continuava essent fer córrer l'oca. Es compraven també altres presents com culles d'argent o sabates que es lliuraven als guanyadors de les corregudes. El vell costum d'agranar els punts de trobada de les festes continuava ben viu. En aquest segle, l'espai central era entorn de la plaça de la Carnisseria, actualment plaça de la Constitució. L'església s'il·luminava profusament. I com a nota curiosa cal dir que els Jurats de la vila feren col·locar sobre el portal d'accés a la Casa de la Universitat (situada a la plaça Reial) un escut de Manacor amb dues petxines en recordança del sant.

Les coses canviaren sobtadament les darreres dècades d'aquell segle. L'any 1573 el Consell Local determinava per majoria *ques fasse festa solemne lo die de Sant Jaume proper venidora axi de spiritual com sermó y temporal segons era acostumat condir trompes de vent de la present vila*. La festa temporal anava a la baixa en contraposició a l'espiritual, ja que el 1574 *fonc preposat per los honorables Jurats que en la present vila se acostuma de fer festa spiritual lo dia de Sant Jaume patró de la vila y temporal o no y demanen a lurs savieses consell sin faran o no. E haguts en lo dit consell diversos parlaments y col·loquis fonc determinat per la major part del consell que los honorables jurats fassan festa axi com es acostumat*.

Ban establint la primera fira de Sant Jaume (1879).

Durant el segle XVII es constata cert control per part de les autoritats pel que fa al seu desenvolupament. El 1612 el Lloctinent General de Mallorca concedeix permís i llicència al batle de Manacor per celebrar balls, saltar i córrer durant les festes de Sant Jaume i Santa Anna. Els documents que recullen noves són certament escassos. L'any 1626 trobam una despesa per la pólvora que s'emprà el dia de la festa. Durant aquells anys era quasi imprescindible la presència de la música durant els actes religiosos a la Parròquia.

Sembla que és al segle XVIII quan es normalitza la festivitat tal i com la conegueren els nostres padris. A l'Arxiu de la Parròquia dels Dolors es conserva el llibre més antic de la capella de Nostra Senyora dels Goigs i de l'Apòstol Sant Jaume, iniciat el 1783. De la seva lectura es confirma l'existència d'una confr-

Programes de les festes de Sant Jaume.

ria encarregada del manteniment de la capella i de la festa a cura d'uns sobreposats i un baciner. Entre les despeses més destacades constatarem les relacionades amb la música, els acaptes per foravila, les joies per a les corregudes i els dinars i sopars de la festa, consistents aquests darrers amb arròs de me amb espècies (es comprava anualment una toïssa, és a dir, un cap d'un me jove). Crida l'atenció trobar una sortida gairebé anual per la processó dels frares, tal vegada del Convent a la Parròquia.

Arribats al segle XIX documentam la primera gran transformació: la instauració de la fira. Cal recordar que les tres fires concedides pel rei a Manacor l'any 1794 se celebraven els tres primers diumenges de setembre. Això no obstant, el 2 de juny de 1879 el batle Joan Servera Truyol va fer present als membres de la Sala com en els darrers anys s'havia observat una menor assistència de gent a les fires dels dos primers diumenges i proposava traslladar-les; una al tercer diumenge de maig (precedent de les actuals Fires i Festes de Primavera) i l'altra al 25 de juliol, festivitat de Sant Jaume, *al que procurará el ayuntamiento dar toda la importancia que en si encierra el privilegiado objeto al que va dedicado*. La festa d'aquell any va ser de pinyol vermell: vuit dies abans, la música i una repicada de campanes començaven a anunciar la diada. El campanar i les principals cases de la vila s'adornaren amb banderes. Nans i gegants dansaren pels carrers. El dissabte de la festa hi hagué completes a l'església parroquial i concerts de música i balls a l'estil del país a la plaça de la Constitució. El dia del sant, missa major i corregudes, presidides pel governador i el batle. Al capvespre, *en la alameda nuevamente abierta delante de la estación*, corregudes de cavalls amb el joc de l'anell. Després les autoritats tornaren a l'església per cantar un tedèum. Al ves-

pre, concert i balls a sa Bassa i a la plaça del Palau, adornades per la comissió de festes amb branques de pi amb fanalets i murtra. Hi hagué focs d'artifici i una reunió a la casa del comte d'Aiamans fins a les dues de la matinada.

Al llarg del segle XX la festa rep el cop definitiu. Ja l'any 1908 el setmanari local *La Aurora* comentava com les festes del patró havien quedat reduïdes a les típiques xeremies i a la venda ambulant de productes de fira. Segons la publicació, la causa era que una vila com Manacor no podia mantenir tres fires a l'any i pregona que només n'hi hagués una al mes de maig. Els anys 1910 i 1911 les celebracions són organitzades conjuntament per l'Ajuntament i la societat "Sindicato Agrícola y Caja Rural de San Jaime". L'any 1925 el setmanari Manacor es lamentava d'haver-se perdut tots els festejos en què s'honorava sant Jaume temps enrere: *desapareció la tradicional costumbre de festejar a nuestro patrón con típicos bailes, carreras en el cós y otros actos (...). La tradicional feria que se celebraba y celebra todavía en esta fecha parece también pedir el retiro como algo viejo, como algo extemporaneo (...). Todo esto va desapareciendo paulatinamente, en consonancia con el avance de la vida moderna, más práctica, más al día, suprimiendo rutinarias tradiciones que caracterizaban la vida de tantos pueblos*. Tot i això, exposava que aquesta mena de festejos no tenien raó de desaparèixer.

Poc abans de l'esclafit de la Guerra Espanyola (1935), s'organitzen unes grans festes on és present una cercavila de la banda de música i exhibició del bou que s'havia de sacrificar per distribuir-lo entre els subscriptors de la festa (un quilo de carn per subscriptor a més d'una coca). Repicada de campanes, amollada de coets i sortida dels Cossiers amb els xeremiers. Completes i missa major amb sermó. Actes esportius com partits de futbol al camp del Racing Club Manacor i festival ciclista al velòdrom, del qual s'inaugurà la il·luminació elèctrica. Hi hagué corregudes a sa Moladora, carreres de cavalls a l'Hipòdrom. A la plaça del

Imatge de sant Jaume de l'antic retaule major de la Parròquia de Manacor (actualment es troba a l'església de Son Carrió).

Palau, ball de bot i un castell de focs artificials, cucanyes i un concert de banda.

Tot i això, el paradigma de Sant Jaume al segle XX el trobam l'any 1944. Sota la batlia de Gumersindo Gil Puig, es mirà de recobrar la vella estructura de la festa i es va reforçar la part religiosa i la popular, si bé les corregudes donaren pas a jocs de cucanya (rompe olles i corregudes de sacs) i a carreres de cavalls a l'hipòdrom. Això no obstant, el punt culminant va ser l'organització de la primera fira de mostres, inaugurada a l'escola graduada i on exposaren la majoria d'empreses locals. L'any següent (1945) l'organització anà a càrrec conjuntament de l'Ajuntament (que tengué cura del aspectes institucionals i tradicionals) i el CD Manacor a través de la seva secció recreativa. Hi hagué un festival còmic taurí consistent en lidiar un vedell per part dels membres de la banda de música Ràdio de València; revetlla; carreres de cavalls a l'hipòdrom; concert a la plaça de sant Jaume i ball de bot a la plaça del Palau.

Davant el fracàs de l'organització

d'aquestes festes al 1946, l'Ajuntament limità la seva aportació a pagar la banda de música i els focs d'artifici. La resta d'actes consignats al programa anaren a càrrec de la Delegació Comarcal d'Educació i Descans.

A partir de 1951, l'Ajuntament cuida novament de l'organització. Es limitaven a actes esportius. El setmanari "Arriba" dissertava sobre el camí que prenia les festes, en certa decadència. Llegim com *hace varios años que nuestro Ayuntamiento venia organizando las fiestas patronales con más o menos éxito, pero sin lograr dar en el clavo del acierto total*. Aleshores, l'organització tornaria a recaure en mans de particulars, concretament en una societat esportiva. Alguns sectors socials es lamentaven de la improvisació alhora que recordaven que les festes havien de ser fetes per al poble i no el poble per a les festes. Uns nous aires arribaren al 2000. Al 22 de juliol s'organitzà la primera fira nocturna artística i artesana de Sant Jaume, concentrada a la plaça de Ramon Llull i l'avinguda des Torrent a iniciati-

va dels comerciants de la zona. Segons la premsa, hi acudiren més de 14.000 persones.

De tot el que tenim referit fins ara podem deduir que la festa del patró, com quasi totes les festes patronals de les viles de Mallorca, es resumia des de l'antigor en la trilogia església-carrera-dansa. Per això pensam que pot ser interessant mirar d'explicar de manera ràpida aquests tres elements indispensables per al bon desenvolupament de la nostra festa.

L'església:

El primer atractiu eren les completes a honra i glòria de sant Jaume. L'església restava enramellada i profusament il·luminada i hi assistien les autoritats del poble. L'endemà era el moment de l'ofici major, al qual assistia tot l'Ajuntament en ple acompanyat del clergat, dels obrers que portaven canyes enramellades i les xeremies. L'ofici se celebrava amb tota solemnitat. Mentre les autoritats i el poble es dirigien al presbiteri per adorar la relíquia del patró, les xeremies deixaven sentir una tonada pròpia anomenada de l'oferta. Un orador de prestigi cuidava de fer un panegíric del sant.

La carrera:

El segon dels elements identificadors de la festa de sant Jaume eren les corregudes. Hi prenien part important les joies o premis, que es penjaven a canyes verdes adornades amb flors. Era tradició que els xeremiers i el flabioler, acompanyats de les autoritats i del poble, portassin les canyes amb les joies pels principals carrers de la vila en direcció al Cós. Arribats allà, la màxima autoritat municipal designava un dels regidors com a *Batle des Cós* el qual, en companyia de l'obrer de la festa, marcava una línia en terra amb la vara perquè s'hi col·loquessin les joies. Després, amb els corredors, caminava una distància prudencial (entre 40 i 60 metres) i feia una altra línia que servia

de sortida. El *Batle des Cós* era qui cuidava de donar el sus. A l'altre extrem hi quedaven un membre del consistori (que aguantava les canyes amb les joies) i els xeremiers que sonaven una tonada pròpia coneguda com “de ses corregudes”. Al programa de festes de 1911 encara hi documentam “grandes carreras de hombres y caballerias en el Cos según costumbre y bajo la dirección del alcalde al efecto nombrado”. Cal tenir present que no hi havia cap cinta a l'arribada: era el guanyador qui agafava la canya amb la joia. Si durant la carrera algun corredor n'agafava un altre o el tancava, el *Batle des Cós* feia de jutge i el seu veredict e era inapel·lable. La seva tasca era recompensada amb sospiros i resolí. Tots els corredors anaven descalços i se seguia un estricte ordre de carreres:

- La primera i més divertida era la de les pomes, on podien participar nins i nines d'entre 10 i 15 anys. Els nins s'engarronaven i s'empenyien per avançar-se i, en arribar a la meta, el membre del consistori o guàrdia municipal que tenia la cistella amb les pomes la buidava per tot arreu i els al·lots s'atropellaven per agafar-ne.

- La dels fadrins. Premi: un mocador i unes espardenyes.

- La dels homes. Premi: una oca o un pollastre. Alguns anys, també conills.

- Les dels animals: ases (premi: un sac de cànem); muls (premi: quatre ferradures); poltres (premi: quatre ferradures) i cavalls (premi: una cadena o una peça de ferro dels guarniments). Les més importants eren les de muls i cavalls, on es feien apostes importants.

Pel programa de 1911 sabem que *en el Cos se colocarán varios asientos de sombra, cuyos billetes de despacharán previamente*. En aquest sentit, l'Arxiduc ja recollí la dada que molts dels assistents venien amb envelats als carros per tal de protegir-se del sol de les cinc del capvespre.

A Manacor, el Cós ocupava una extensió

de terra sense arbre, propietat dels senyors d'Olesa entre els actuals carrers de ses Parres, sa Costa de Ca n'Olesa i les illetes de cases de la part dreta de l'avinguda. A la part de la costa, hi havia un tallat de penyes on s'asseien els espectadors a més d'una paret a la part esquerra. La toponímia antiga recordava l'indret en els carrers més propers: sa Costa des Cós (actual carrer Antoni Galmés) i carrer des Cós (actual carrer del Rector Caldentey). Encara perduren els topònims plaça des Cós i avinguda de Baix des Cós. En època medieval, quan encara no existia la illeta de can Roma, el Cós es localitzava en aquest indret.

Però aquest no fou l'únic Cós de la vila. L'arribada del ferrocarril l'any 1879 provocà l'obertura d'un nou carrer que comunicàs l'actual plaça de sa Mora amb el camí de Ciutat. L'Ajuntament hagué de comprar dues terres, una de Joan Servera i l'altre del matrimoni entre Maria Concepció Muntaner i Miquel Aulet. Aquest darrer terreny era conegut com es Cós des Frares. Com hem vist, sa Moladora també serví de Cós improvisat.

També eren força populars els jocs. Un dels més antics era el de l'anell que, segons tradició, solia celebrar-se al carrer Major entrada per la plaça de sa Basa. Allà s'hi muntava una gran arcada de murtra amb un anell penjat enmig. Guanyava el jove que aconseguia agafar-lo mitjançant bots. Al llarg del segle XIX aquesta diversió genuïnament manacorina donà lloc al Joc de les Cintes, on s'incorporaren els cavalls primer i les bicicletes després. El corresponsal del diari “El Áncora” escrivia el 24 de setembre de 1897 a la seva crònica sobre les Fires i Festes de Setembre d'aquell any: *A la salida del tren de las cinco y media apenas podía transitarse por la Alameda de Alfonso XII a causa del gentío que presenciaba las carreras de cintas o juego de la sortija, en que tomaban parte caballos y bicicletas. Es un juego divertidísimo por la dificultad en acertar con la punta de una espada, y a todo escape, en el anillo que pende adornado con sus flecos, única recompensa de quien lo corte*.

Este juego se ha celebrado en Manacor desde muy antiguo, pues la actual calle Mayor era denominada y lo es aún en nuestros días por el vulgo es carrer de l'Anell.

La Cucanya fou un altre dels jocs més practicats. Consistia en enfilar-se per un pal vertical d'aproximadament 5 metres prèviament untat amb saïm o una altra substància relliscosa utilitzant només els braços i les cames. A la part superior s'hi fermava un pollastre viu, que era de qui aconseguia davallar-lo a terra.

En el transcurs d'aquests jocs, organitzats el dissabte de la festa, es feia un refresc consistent en xocolata i ensaïmades i, a partir dels anys quaranta del segle XIX, en els tradicionals “sospiros”.

Amb l'arribada de novells esports ja entrat el segle XX es popularitzaren carreres de bicicletes dins velòdrom i partits de futbol.

La dansa:

Si reculam fins als segles medievals, sabem que aleshores el ball ja tenia lloc al vespre i que se celebrava a les places del Sitjar (presumiblement l'actual plaça de la Constitució) i del Palau (actualment plaça del Rector Rubí). Ja hem vist com uns dies abans els Jurats de la vila manaven espedregar-les, aplanar-les i agranar-les per tal que estassin preparades perquè ballàs la gent. Malauradament, desconeixem els balls que s'executaven. Quant a la música, pareix que era a càrrec dels joglars, els quals sonaven i dansaven durant el ball. Fins i tot es creu que existí un “ball dels joglars” que servia d'iniciació i preparació per a la vetllada. Les autoritats civils i eclesiàstiques admetien els balls de parella i les seves músiques com una pràctica habitual dins les diversions de l'època. L'única limitació que s'establia era el nomenament de dos directors de ball, un per a cada sexe, que rebien el nom de “danser” i “dansera”.

Això no obstant, també existia una variant de ball executada per homes amb

la finalitat d'obsequiar les seves enamorades o simplement per divertir-se. Aquesta mena d'entreteniments se solien executar els vespres, quan cada ballador sortia pels carrers en companyia d'alguns sonadors (destacava l'ús de la caramella). Els problemes sorgien quan, a causa de les músiques o dels balls, es provocaven desavinences entre els joves, circumstància que més d'una vegada acabà amb la mort d'alguns dels participants o espectadors. Les autoritats, abans permissives, ho començaren a veure amb mals ulls i optaren per limitar-ne la pràctica. A les acaballes del segle XVI eren tan nombrosos els abusos i els escàndols produïts a causa dels balls i les seves músiques que s'hagueren de prohibir quasi absolutament, llevat dels dies de festa.

Tal vegada va ser a partir del segle XVIII quan s'introduïren els balls que conegueren els nostres padrins. A les places abans ressenyades es muntava un quadrat o cercle limitat per bigues emmurtades on es posava un banc perquè s'asseguessin els sonadors i els cantadors, així com també una cadira per a un dels obrers. A l'exterior hi havia més bancs per als espectadors. L'obrer major presidia els balls ja que havia tengut cura prèviament perquè tot sortís el millor possible. Hem de tenir present que era un autèntic punt de reunió social tant per als senyors com per als pagesos, que hi anaven amb els millors vestits que tenien. Això era especialment significatiu en el cas de les joves, que s'hi presentaven endiumenjades i enjoiades amb “rebosillo”, botonada d'or i els típics “cordoncillos”.

D'aquesta manera, no és estrany que el primer ball fos el de major prestigi. Cada poble tenia la seva manera a l'hora de posar en pràctica aquest privilegi. A Manacor s'encantava: els joves eren capaços de pagar grans quantitats (fins a 100£ moneda de Mallorca) perquè les seves al·lotes o estimades poguessin sortir a la primera ballada. El guanyador havia de pagar immediatament i tenia dret d'elegir la balladora que volgués, i aquesta no es podia negar sota cap circumstància.

Abans de començar, el rector o el vicari donaven algunes passes enmig del cercle mentre els músics tocaven, com per autoritzar-lo. La resta de balls també s'encantaven, si bé es pagaven quantitats més petites. L'obrer encarregat recollia tots els doblers aconseguits, que es destinaven a benefici de la festa. La percepció general que es tenia de la música i dels balls era ja diferent a la dels segles anteriors, motiu pel qual es permeté fins i tot l'amollada de trons i coets.

Pel que fa als instruments, eren indispensables la guitarra, el guitarró i el violí. A l'Arxiu Parroquial es conserva un llibre d'ingressos i despeses de l'obreria de sant Jaume del període 1783-1857 on podem confirmar el que acabam de dir: anualment apareix alguna sortida *per los musichs* o simplement *per la musicha*. La nota més interessant és del 1813, quan es pagaren 1 lliura i 16 sous per quatre sonadors de guitarra i violí, la presència dels quals ja es constata a finals del segle XVIII puix que el 1781 s'anotà una despesa de 5 sous *per corda de guiterre y violly*. Crida l'atenció trobar també els mateixos anys despeses *per los trompers, per los trompers y fabiol* i *per los xeremies*, segurament relacionats ja amb la recollida de joies per a les corregudes, fer la cercavila o acompanyar el batle al Cós per presidir les corregudes. Els darrers anys s'introduïren les bandes de música, cosa que provocà la pèrdua del genuí ambient mallorquí. Una despesa de 1841 es refereix per primera vegada a la “música nova”, en contraposició als sonadors de ball. Cal recordar que uns dies abans se sol·licitava llicència a l'autoritat competent per evitar aldarulls. A més, tot l'acte era vigilat pel batle, que havia de mirar per la tranquil·litat dels assistents.

Aquest és, en resum, el tarannà de la nostra festa patronal a través del temps. De tot plegat hi ha una conclusió que resta clara: el poble és, sempre, l'element indispensable per a la realització de la festa. Sense gent no hi ha festa popular. La festa, a diferència de l'espectacle, és participació.

DIMECRES
JULIOL

24

DIJOUS
JULIOL

25

DIA DE SANT JAUME

19.00 h · Can Tomàs, carrer Bailén, 11

Entrega del Penó als cavalls de Sant Jaume

Recorregut: Bailén, av. Baix des Cós, Rector Caldentey, pl. Arq. Bennassar, Escolà Pocoví, Mercadal, Bosch, Torre del Palau, pl. del Rector Rubí, Artà, Sant Crist, Verònica, Barracar, Ballester, passeig Antoni Maura, pl. de Madrid, Mn. Andreu Pont.

Arribada a ca sa Cavallera Major: carrer de Mn. Andreu Pont, 12.

Cavallera Major: **Maria Antònia Gelabert Juan**

🏠 *S'agraeix que els assistents vagin vestits amb camisa blanca.

19.00 h · 00.00 · plaça de Ramon Llull

Fira de Sant Jaume

Fira nocturna d'artesanía i alimentació.

21.30 h · plaça de Ramon Llull

Revetlla de Sant Jaume

Amb les actuacions:

Orquestra Oasis

Islanders

Sor Estiercol

10.45 h · carrer de Mn. Andreu Pont, 12

Sortida de ca sa Cavallera Major cap a l'ofici de Sant Jaume

Recorregut: Mossèn Andreu Pont, Capdepera, passeig d'Antoni Maura, Verònica, Amistat, Convent, pl. des Convent.

11.15 h · plaça des Convent

Ens ajuntam per anar cap a l'Ofici de Sant Jaume.

Obreria de Sant Jaume, Cavalls de Sant Jaume, Estendard i portadors, autoritats, proclamadora del memorial de la vila, poble i xeremiers de Manacor.

Recorregut: pl. des Convent, Major, sa Bassa, Peral, pl. de Weyler, pl. del Rector Rubí, església Nostra Senyora dels Dolors.

🏠 *S'agraeix que els assistents vagin vestits amb camisa blanca.

12.00 h · Parròquia de Nostra Senyora dels Dolors

Ofici en honor de Sant Jaume

Predicarà l'homília **Mossèn Lluís Florit**, diaca de les parròquies de Manacor i Porto Cristo.

Acabada la celebració proclamarà el Memorial de la vila:

Antònia Roig Bisquerra (botiguera i dona emprenedora de Manacor).

18.15 h · carrer de Mn. Andreu Pont, 12

Entrega del Penó de Sant Jaume al Síndic Jove

Recorregut dels Cavallers:

Sortida: carrer de Mn. Andreu Pont, 12 (ca sa Cavallera Major) direcció als carrers de Capdepera, Sant Llorenç des Cardassar, Sant Joan Baptista, Pelayo, Hernan Cortés, Valdivia, Santiago Russinyol, pl. de l'Abeurador, Doctor Fleming, via d'Alemanya, pl. de Sant Jaume.

19.00 h · plaça de Sant Jaume

Encamisada de Sant Jaume

Recorregut de l'Encamisada:

Carrer de Joan Lliteras, carrer des Convent, plaça des Convent, Nou, Major, pl. sa Bassa, Peral, pl. de Weyler, pl. del Rector Rubí (El Palau).

Després l'Encamisada partirà en comitiva amb Cavalls de Sant Jaume, Obreria de Sant Jaume, Ajuntament (autoritats), Banda de Música de Manacor i poble en direcció a la Via Verda.

Recorregut: plaça del Rector Rubí, de l'Amargura, Passeig d'Antoni Maura, pl. de Madrid, passeig del Ferrocarril, Via Verda.

🏠 *S'agraeix que els assistents vagin vestits amb camisa blanca.

21.00 h · Via verda

Córrer l'Anell

A càrrec dels Cavalls de Sant Jaume.

🏠 *S'agraeix que els assistents vagin vestits amb camisa blanca.

Dibuix:
Bàrbara Llinàs Tauler

Digitalització:
Patxanga per tu

Punts de venda de camisetes

Tota la setmana de les festes:

Comercial Balear
via Majòrica, 42

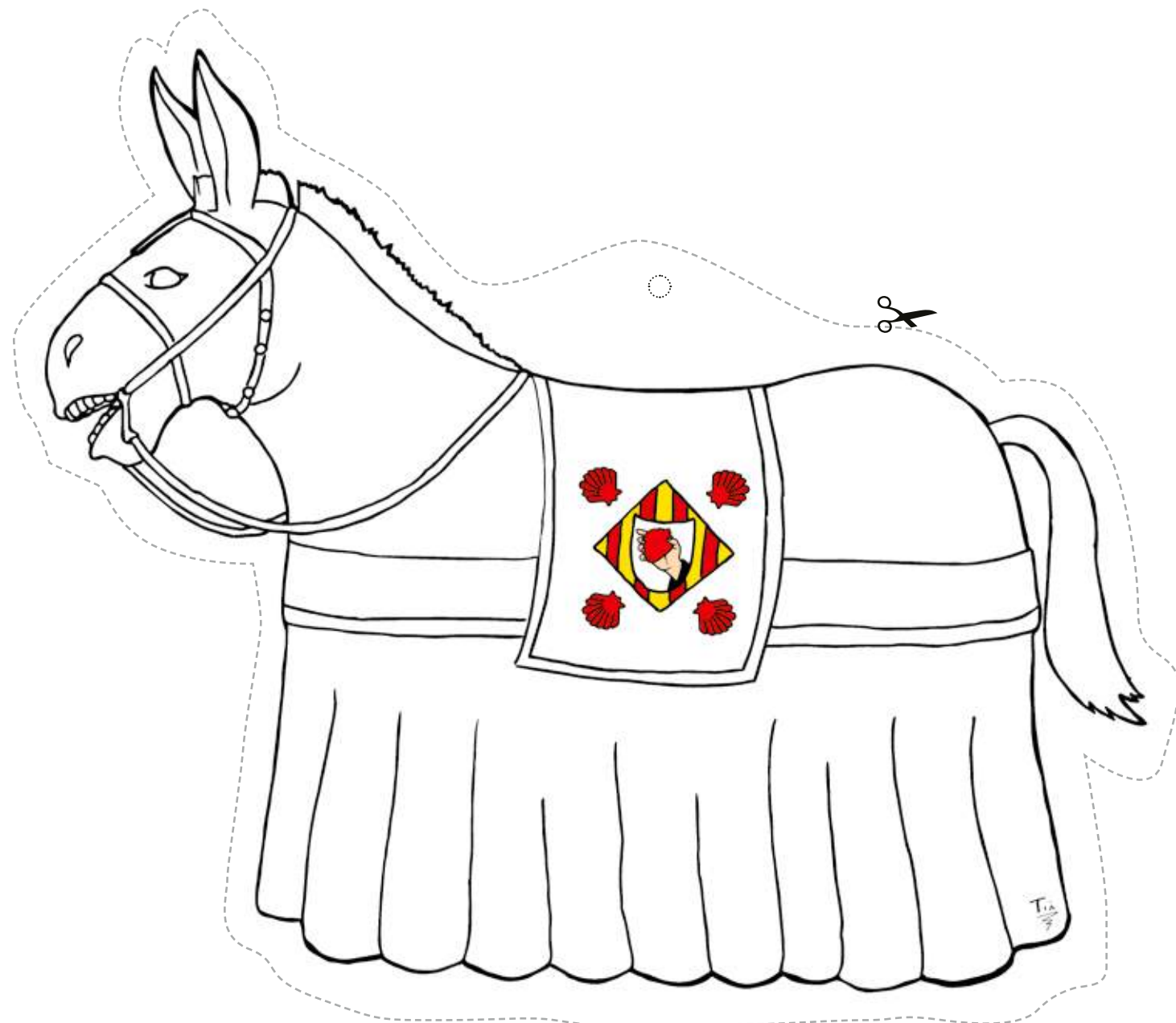
Casual Manacor i bar Es Cós
plaça des Cós

Volem agrair a tots els col·laboradors, associacions, col·lectius, ciutadans i ciutadanes que amb la vostra participació, voluntat i esforç engrandiu la festa de Sant Jaume. Moltíssimes gràcies!

Col·laboradors de la festa:

Fruites i Verdures na Camel·la, Comercial Balear, Pastissos de Llepolies, Club Atletisme Manacor, Banda de Tambors i Cornetes de la Salle, Colla Castellera Al·lots de Llevant, Grallers de Manacor, Cavalls de Sant Jaume de Manacor, Banda de Música de Manacor, Colla Gegantera Sant Domingo, Parròquia Nostra Senyora dels Dolors, El Palau Cafè, Amics de la Institució Antoni M. Mossén Alcover, Institució Pública Antoni M. Alcover, Mulassers de Manacor, Xaranga de la Mulassa, Escola de Mallorquí, Antoni Llinàs i Parera, Floristeria Fullana, Protecció Civil, Xeremiers de Manacor, Hiper Centro, Dispack4, Porc Negre Edicions, Bar Es Cós, Sa Bresca, Patxanga per tu, Electrohidràulica, Joieria Artejoya, Casual Manacor, Bicicletes Sancho, Sa Brusca Brewpub, Grup de joves manacorins, Persones Usuàries del Servei d'Habitatge Supervisat d'Aproscom i impremta Leo.

RETALLA LA MULASSA, PINTA-LA I DECORA LA FESTA!

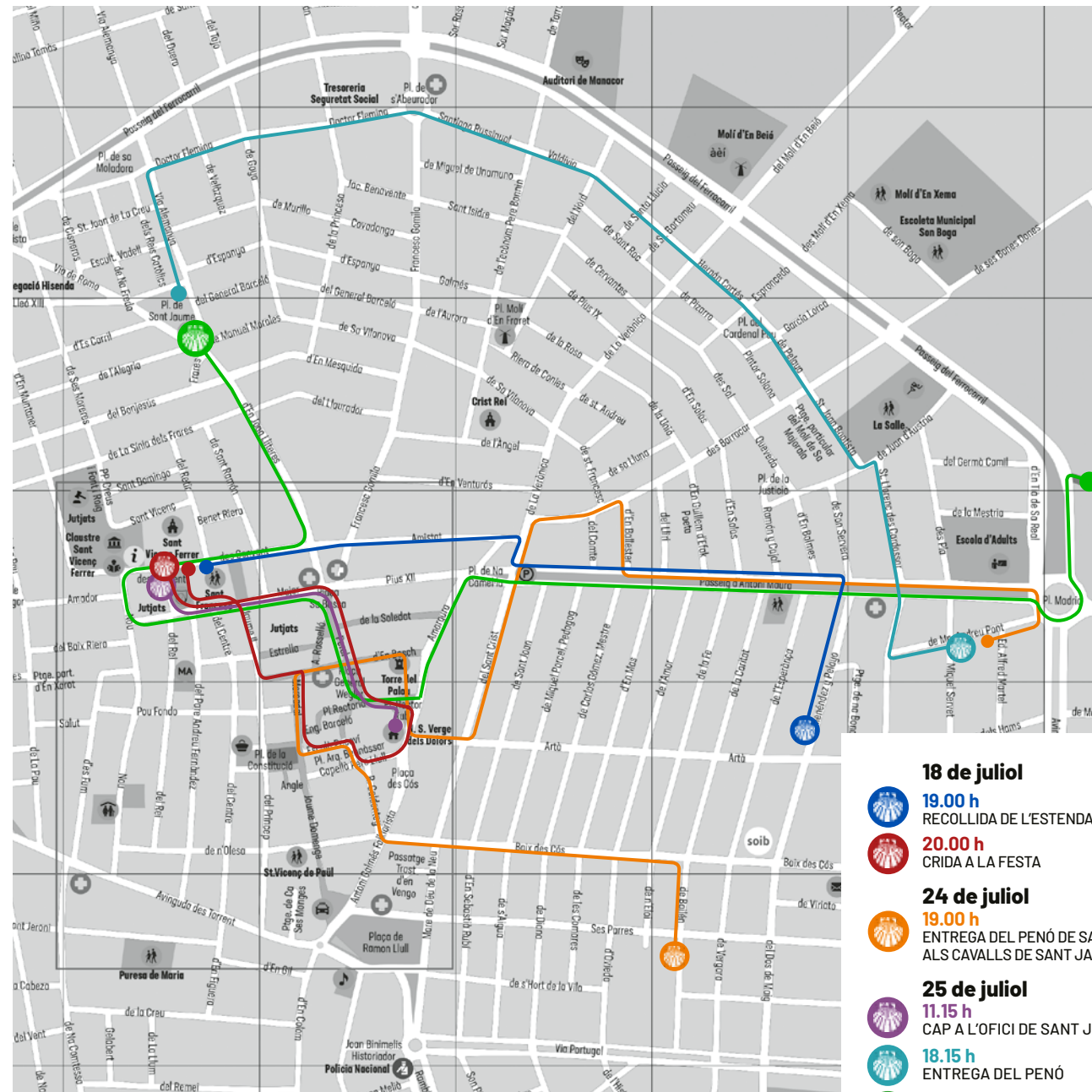

Visca Sant Jaume!
...visca Manacor!

Sant Jaume
MANACOR
2024

 Punt de sortida ● Punt d'arribada

- 18 de juliol**
 19.00 h
RECOLLIDA DE L'ESTENDART
- **20.00 h**
CRIDA A LA FESTA
- 24 de juliol**
 19.00 h
ENTREGA DEL PENÓ DE SANT JAUME
ALS CAVALLS DE SANT JAUME
- 25 de juliol**
 11.15 h
CAP A L'OFICI DE SANT JAUME
- **18.15 h**
ENTREGA DEL PENÓ
- **19.00 h**
ENCAMISADA

Ajuntament de
Manacor

ENVIU

#NOSIGUISASE
BEU AMB RESPONSABILITAT

De Festa,
Manacor Lliure
d'Agressions Sexistes

Obreria ^{de Sant}
Jaume

#santjaumemanacor

